

1 Te 4,13-18 Nechceme vás nechat v nevědomosti

Autor přípravy

[Štěpán Brodský](#)

1. První reakce

Nechceme vás nechat v nevědomosti – ale, ale, že by se tady předávala nějaká tajná nauka? Nebo že by Pavel zapomněl Tesalonickým něco říci o víře, kterou zvěstoval?

O vzkříšení se zde mluví jako o strouhání mrkve...

Slova Páně? Jak si ověříme tohle tvrzení?

Smýšlíme takhle opravdu o vzkříšení, smýšlí takhle opravdu raná církev?

1. Text

1.1 Zběžný pohled na text se stanovením základních otázek

Z Pavlova dopisu lze rekonstruovat, že otázka tesalonických zní: Jaký je úděl těch (členů tesalonické křesťanské obce), kteří zemřeli? Na základě této prvotní otázky se vynoří množství podotázek: Jaké měli tesaloničtí představy o údělu zesnulých? Věřili v nějaký život po smrti? Věřili ve vzkříšení mrtvých? Bylo vzkříšení mrtvých částí evangelia, které vyznávali? Či je na tomto místě seznamuje Pavel s něčím novým? Existují exegetické a teologické argumenty pro tvrzení, že materiál, který Pavel rozpracovává ve verších 13-18 čtvrté kapitoly, je něčím novým. Novým v tom smyslu, že se plně neshoduje s představami očekávání vzkříšení na konci času.

Jestliže je materiál v 1 Te 4,16-17 něčím novým, znamená to, že víra sboru ve vzkříšení není původní částí vyznání tesalonických. Tito křesťané tak věřili pouze v brzký příchod, ale ne ve vzkříšení na konci času. Znamená to, že jim víru ve vzkříšení na konci času Pavel nezvěstoval s evangeliem? Co se týče Pavla samotného, lze předpokládat, že jako farizeus ve vzkříšení na konci času věřil. Sám tento problém pojednává mimo 1 Te 4 a 1 K 15 ještě v 1 K 6,14; 2 K 5,3 a Ř 6,5; 8,11. Na těchto místech zmiňuje, že naše vzkříšení je spojeno se vzkříšením Páně, že budeme mít podíl na vzkříšení; že naše smrtelná těla budou znovuzrozena. Z těchto textů jasně vyplývá, že víra ve vzkříšení z mrtvých na konci času byla pevnou součástí Pavlova evangelia. Nepřímo lze odvodit, že problém v Tesalonice nemá původ v neinformovanosti, ale pravděpodobně se jedná o nevíru. Otázka, jaký je úděl těch, kdo zemřeli před parúsií, je

ve skutečnosti otázkou: Bude nějaké vzkříšení z mrtvých?

Tradice o vzkříšení na konci času je zachycena i v předkřesťanském židovství a také v raném křesťanství. Ostatně první křesťané byli původem židé. Je rozumné přidržet se závěru, že eschatologické vzkříšení formovalo základ křesťanství od počátku. Přece však není situace v Tesalonice vůbec vyjasněna, naopak stále zahalena matnou rouškou nejasnosti. Sbor byl složen většinou z původních pohanů. Ti sami mohli vnést pochybnosti o vzkříšení do sborového společenství podobně jako se stalo v Korintě. Se vzniklým problémem se sbor obrátil na svého apoštola v obou případech. Zásadní rozdíl je však v úrazu na formulaci problému. Tesaloničtí nepředkládají před Pavla problém tak radikálním způsobem a s takovou jistotou přesvědčení jako korinští v 1K 15. Pohanský původ mohl mít rozhodující vliv na představu křesťanů o vzkříšení a dalších formách 'života po'. I s tímto faktorem je nutné počítat. Ze samotného textu 1Te 4,16-17 je dobré si povšimnout, že sám o vzkříšení jako hlavním tématu nepojednává. Důležitější než samotný fakt vzkříšení jako takového se zdá vztah mezi křesťany, kteří budou vzkříšeni, a těmi, které příchod Páně zastihne žijící. V takovém případě jde spíše o dodatečné vyjasňování a prohlubování obrazu vzkříšení. K problému eschatologického očekávání lze předběžně konstatovat, že v Pavlových dopisech existují dvě velká témata. Jsou to formulace myšlenek o eschatologickém vzkříšení a o Ježíšově druhém příchodu, který samotný najdeme na jednadvaceti místech v Pavlových epištolách. Důležitou zajímavostí je, že pouze na dvou místech v 1 Te 4,16-17 a v 1 K 15,23 jsou tyto dva myšlenkové koncepty navzájem propojeny.

1.2 Specifický kontext - Srovnání 1Te 4 a 1K 15

Na konci 'prvního' dopisu do Korintu připojuje Pavel jednu velkou a polemickou kapitolu na sporné a žhavé téma. Někteří členové sboru v Korintu si totiž mysleli, že se nebude konat žádné vzkříšení a začali takové učení ve sboru prosazovat. Co všechno za touto myšlenkou stojí, zůstává dodnes tak trochu záhadou. Potvrdit můžeme, že celý problém se týká koncepce eschatologického vzkříšení těla, která je popírána. Je docela dobře možné, že v korintském sboru byli lidé, kteří se domnívali, že v člověku - v křesťanu - je jedna vnitřní součást - můžeme jí nazvat duši - která je již plně připravena na věčný a slavný život v království Božím. Po příchodu Páně budou tyto duše osvobozeny od svých těl. Jak je to ale s dušemi v případě zesnulých křesťanů? Na to odpověď neznáme. Snad jejich duše čekají na parúsiu někde ve speciální čekárně mezi nebem a zemí, nebo jsou již, nemají-li žádného spojení s tímto tělesným světem, s Pánem v nebesích? Či mají prostě smůlu? Pro rozluštění těchto otázek bych musel zkoumat svět náboženského myšlení jejich doby, což není smyslem této práce. Na tento problém se můžeme také podívat jinými očima a to očima apoštola Pavla, který se jím podrobně zabývá. V 1 K 15 můžeme být totiž svědky Pavlova mínění o tomto problému.

Na prvním místě je nutno shrnout základní myšlenky v 1K 15. Pavel má zato, že dobrým začátkem pro tuto kapitolu je připomenutí evangelia. Evangelia, které je všeho základem, a skrze něž k člověku přichází spasení. Pavel používá formule vyznání víry pro to, aby vyjádřil, co sám převzal. S ohledem na následující argumentaci v této kapitole jsou důležitá slovesa: zemřel a byl vzkříšen.

Ve v. 12 začíná polemická diskuse: nikdo nemůže říci, že není žádného vzkříšení, když věří, že Kristus byl vzkříšen!

Od v. 20 začíná další důležitá část. S Kristovým vzkříšením začíná nový čas, ve kterém dijde uplatnění nový jev - vzkříšení. To první Kristovo i to další, vzkříšení těch, kdo jsou jeho. Začíná nový čas, ve kterém i smrt může být přemožena (sr. v. 26). Podle mého zde jde o jádro věci, kterým chce Pavel dokumentovat myšlenku eschatologic-kého vzkříšení. V. 23 jasně ukazuje, že ideje o eschatologickém vzkříšení je spojena s myšlenkou Kristova příchodu. Co se týče veršů 35-50, domnívám se, že zde Pavel svou koncepci spojení dovádí do dokonalosti. Obhajoba vzkříšení těla je pro křesťanství bytostně důležitá. Ovšem je třeba shodnout se na nějakém kompromisu. Ti, kteří vstanou, budou mít tělo, ne však takové, jako je naše pozemské. Přece ale budou mít tělo.

Další promýšlení však vyvolává další a další problémy. Co s těly těch, kteří se dočkají parúsie živí? V duchu konsensu mezi žádným a pozemským tělem musí být jejich těla přeměněna - transformována.

A na závěr opakování 'refrénu': smrt bude přemožena.

Co se týče textu v 1Te 4,13-18, jsem přesvědčen, že tesaloničtí nevěří ve vzkříšení mrtvých, ale to ne proto, protože si neumí představit jiné tělo či zavrhuji tělo pozemské, ale proto, že počítají s tak rychlým příchodem parúsie, že je smysl eschatologického vzkříšení eliminován a odsouzen k přebytečnosti. Naděje 'být s Pánem' se nezaobírá problémem vzkříšení, dokud smrt neukáže, že všechno ještě není zcela vyřešeno. To znamená, že koncepce brzkého příchodu Páně předchází ideu eschatologického vzkříšení na konci času. Spojení těchto myšlenkových konceptů přispívá k řešení vynořivších se problémů, jako například problému s mrtvými křesťany. Přitom je nutné si uvědomit, že toto spojení potřebuje dobré propracování, jak prezentuje například 1K 15.

Také v 1Te 4,13-18 začíná Pavel shrnutím vyznání křesťanské víry (v.14). Paralelu tomuto verši tvoří 1K 15,23: 'Kristus vstal jako první, a pak budou vzkříšeni ostatní.' Zatímco 1K 15,23 v jednom verši spojuje ideje eschatologického vzkříšení na konci času a příchodu Páně, v 1Te 4 potřebuje Pavel pro toto spojení hned čtyři verše (14-17).

Další úzkou paralelu mezi těmito kapitolami můžeme nalézt ve verších 1Te 4,14b-17 a 1K 15,23.51-52. Samozřejmě nejde úplně o totéž, a tak nalézáme menší či větší rozdíly. V 1Te 4,14b je jmenován výslovně Bůh jako autorita a 'pachatel' vzkříšení. Tutéž myšlenku

najdeme ve formě pasivní i v 1K 15,12. Celá argumentace v 1Te 4 se odvolává na 'slova Páně' (viz verš 15). V 1K 15 Pavel mluví jednou s odvoláním na tradici evangelia, které i on převzal (15,3); na jiném místě odkrývá tajemství (15,51). 1Te 4,16 více rozpracovává okolnosti příchodu Páně. Nechává zaznít jakýsi povel, polnici Boží a volat archanděla. V 1K přichází ke slovu pouze poslední polnice. Ale takovéto detaily nejsou tím nejdůležitějším. Mnohem významnější je to, co se děje po troubení poslední Boží polnice. Podle 1Te 4 sám Pán sestoupí na oblaku z nebe a mrtví v Kristu budou vzkříšení jako první. Pak my, kteří ještě budeme žít. Pak ... ti, kteří žijí, budou spolu s těmi vzkříšenými mrtvými uchvázeni Pánem vstříc. Ve srovnání s 1K 15 nemluví list do Tesaloniky o proměnění těch, kteří budou v čase parúsie naživu. Na tomto místě totiž není třeba otázku těla živých křesťanů řešit. Tento text se zabývá oním pořadím, v jakém události budou pobíhat: nejdříve se něco stane s mrtvými, budou vzkříšeni, a pak teprve budou připojeni k nám, nebo přesněji my k nim. Text 1K 15,52 takovéto pořadí nezná: ~~šest~~ všechno bude konat: příchod (15,23); vzkříšení mrtvých a proměnění těch, kteří ještě žijí. Můžeme však snad říci, že všichni, Kristus i ti, kteří jsou jeho, setkají se v jednom okamžiku. A co tedy vlastně mění text 1Te 4 na této představě? Nebudeme my všichni podle 1Te 4,17 ~~šest~~ uchvázeni vstříc Pánem? Ono pořadí v 1Te 4,16-17 Pavel používá, jak už bylo řečeno, s ohledem na zvláštní situaci adresátů dopisu, ale obecně tato skutečnost nemá velkého významu. Pořadí nehraje žádnou významnější roli, neboť tíha významu leží na slovesech v budoucím čase. V rámci naděje na budoucí - byť brzký - příchod Páně je také naděje jistoty ve vzkříšení - venkonce i spasení - ovšem také jako událost budoucí.

Lze tedy shrnout, že členové křesťanských sborů v Tesalonice i Korintu nepočítali se vzkříšením. Každý z těchto sborů měl vlastní důvody a vlastní cesty řešení tohoto problému. Pavel jednou píše výkladovou odpověď, podruhé polemiku. Jeho reakce na tyto problémy má překvapivě krátkou, jasnou a společnou strukturu. Na prvním místě stojí připomínka či důraz na evangelium o zemřelém a vzkříšeném Kristu. Na toto vyznání Pavel navazuje rozpracováním myšlenky o příchodu Páně a toho, co se bude při tom dít. Mrtví budou vzkříšeni a žijící proměnění či mrtví budou vzkříšeni jako první a živý společně s nimi... to znamená oni všichni, kteří patří Pánu, budou s ním. Tak v obou případech Pavel dochází k dosažení křesťanského cíle. To je také jádrem spojení dvou koncepcí křesťanského očekávání. I když obě koncepce - očekávání příchodu Páně ve slávě a očekávání eschatologického vzkříšení - lze v rámci křesťanství již potkat, Pavel je zde jedním z prvních svědků spojení těchto idejí. (Mám za to, že Pavlova role v tomto problému je ještě hlubší. Používá kombinaci idejí o eschatologickém vzkříšení a příchodu Páně vědomě. Tedy má svůj vlastní podíl možná i na vzniku a určitě na užívání tohoto spojení.) V 1Te 4,13-18 Pavel vyzdvihuje očekávání vzkříšení v budoucnosti v souvislosti s očekáváním příchodu Páně. V 1K

15 vyzdvihuje eschatologické vzkříšení z mrtvých v souvislosti s vírou korintských ve vzkříšení Krista. Co se tedy týče rámcového obsahu částí epištol v 1K 15 a 1Te 4, můžeme je považovat za shodné. Zatímco však určujícím důrazem na cíl v 1Te 4 je orientace na 'bytí s Pánem', je obraz v 1K 15 více rozpracován. Tyto 'details' jsou závislé na partikulární situaci dopisu do Korintu.

2. Exegetické poznámky a komentář

4,13: Sloveso ~~ἐπι~~ najdeme u Pavla třiapadesátkrát, z čehož pětadvacetkrát v první osobě sg. a čtyřikrát v první osobě pl. Zdánlivě povrchní problém užití singuláru či plurálu má vážný dopad na problém autorství. Jelikož Silvanus a Timoteus pravděpodobně nebyli skutečnými spoluautory dopisu, ale jen svědky Pavlova zvěstování, a Pavel přesto používá v dopise první osoby plurálu, musíme přijmout tvrzení, že je plurál použit vědomě jako opis pro 'já'.

Předmět, o kterém nesmí panovat žádná nevědomost, je vyjádřen participiem přezentů.

Sloveso ~~ἐπι~~ (spát, v přenes. smyslu zemřít, zesnout) se u Pavla vyskytuje devětkrát, z toho šestkrát v 1K a to stále ve významu zemřít, zesnout. Zůstává otázkou, proč Pavel používá sloveso spát pro vyjádření smrti. Přihlédneme-li však k jiným svědkům, mnohdy starším než Pavel, shledáme, že toto užití bývalo naprosto běžné. Křesťané převzali termín, který byl v tomto smyslu již používán. Z pohledu očekávání budoucího vzkříšení k věčnému životu. Je tento termín vhodným vyjádřením o smrti.

Slovy ~~ἐπι~~ stejně jako (i)', začíná Pavel jedno srovnání. Jedna strana těch, o kterých je v tomto srovnání řeč, jsou velmi obecně označeni jako ~~ἐπι~~ ostatní', v překladu 'mnozí'. Ve Sk 15,17; Ř 11,7; Ef 2,3 a 1 Te 4,13 a 5,6 jsou ~~ἐπι~~ věřící lidé ve smyslu ne-křesťanů. V 1 Te 5,6 opět Pavel mluví o lidech, kteří spí, a tentokrát užívá jiné sloveso - ~~ἐπι~~ křesťany v imperativu - nespěme...). V osmém verši této kapitoly můžeme číst jedno z paralelních vyjádření verše 6: 'my však, kteří patříme dni, budme střízliví'. V překladu vyznívá spojení těchto veršů s 4,13-18 nápadněji, než v řeckém originále: spánek není tím správným způsobem bytí pro křesťana; jeho místo je v bdělosti před vzkříšeným Pánem (a u něho). I v tomto významu lze hledat vymezení těch, kteří nejsou označeni jako 'ti ostatní' a pravděpodobně - ve smyslu Pavlovy řeči - věřících křesťanů.

Poslední část tohoto verše pojednává ~~ἐπι~~ a první pohled se může zdát, že termín ~~ἐπι~~ zde synonymem pro víru. Ale spojení mezi slovy ~~ἐπι~~ které se vyskytuje v Pavlových dopisech například v Ř 15,4; 2K 3,12; 10,15 dává jasně najevo, že v žádném z těchto případů ~~ἐπι~~ není prostým synonymem víry. 2K 10,15 dokonce tuto domněnku naprosto vylučuje. J. Ch. Beker (Paul the Apostle, The Triumph of God in Life and Thought, Fortress Press, Philadelphia, 1984, kapitola VIII.) míní, že termín ~~ἐπι~~ charakterizuje intenzitu Pavlova apokalyptického náboženství. (Ř 5,2; 8,24.25; 1Te 1,9-10; 2K 5,10) Podle Bekera není naděje u Pavla součástí

víry, ale něčím, co má vlastní specifický obsah. Víra má naději a sama nemůže bez dalších specifických předmětů naděje existovat. Pak naděje musí odkazovat na další jiný objekt či objekty. Předmětem naděje může stejně dobře být: Boží sláva (Ř 5,2; 1Te 2,12) tzn. konečné naplnění spasení lidstva a příchod Božího království. Totiž, že Ježíš jako Pán oslaven bude (Fp 2,9; 1K 15,24-28), jeho svatí budou spolu s ním oslavovat (Ř 8,17-25; 2Te 1,10; K 15,36-49), mrtví povstanou (Sk 24,15; 1Te 4,16; 1K 15,12-23) a vyvolení si budou užívat radosti v přítomnosti svého Pána (Lk 20,35; Mt 5,8; Zj 7,14-17), který přijde (Mt 24,30; Sk 1,11; 3,18-21; Zj 11,15-18), aby se zmocnil vlády nad tímto světem (Tt. 2,13). sr. 'Naděje', BS, str. 460. 4,14: Slova 'že Ježíš zemřel a vstal z mrtvých' Pavel spojuje se slovesem věřit. Sloveso ~~zde~~ nemá tvar participia praeferentis jako v 1Te 1,7; 2,10.13 - na těchto místech jsou takto označeni ti, kteří věří v Krista, jeho smrt a vzkříšení. Z textu vyplývá, že Pavel takovouto víru předpokládá i u Tesalonických. Podmět slovesa 'věřit' je 'my', tento podmět však nevyjadřuje autora dopisu v plurálu majestaticu, ale označuje křesťany všeobecně.

Pokračování podmínkové věty pak vypovídá o důsledcích podmínky víry.

Podobná, krátká ale výstižná shrnutí vyznání víry najdeme v Novém zákoně i na jiných místech, například v 1K 15. Zde je ale použito sloveso ~~zde~~ místo slovesa ~~zde~~ které je - alespoň např. podle 1K 15 v takovéto formulaci běžnější. Jelikož je sloveso ~~zde~~ v souvislosti se vzkříšením v Pavlových dopisech užito jenom zde a v 1Te 4,16, je docela dobře možné, že Pavel volí toto sloveso zcela vědomě, aby jasně vyzněl jeho význam jak ve spojení s Kristem (zde 4,14), tak i ve spojení s mrtvými (4,16).

Druhá půlka verše pojednává o tom, co se bude dít, bude-li podmínka víry dokonale a dostatečně naplněna. ČEP správně doplňuje slůvka 've víře', která logicky vyplývají z podmínky v první části verše. Mnohem problematičtější je formulace ~~zde~~ určité, k čemu se vztahuje. Spojka ~~zde~~ kterou v genitivu lze nejlépe místně i časově přeložit 'skrze', zde vypovídá o prostřednictví. Jde tedy o to, že Bůh ty, kteří zesnuli, přivede s ním (rozuměj k sobě), a to všechno se děje prostřednictvím Ježíše, samozřejmě za naplnění podmínky víry. Fráze ~~zde~~ tedy váže ke slovesu 'přivést' a ne k participiu 'zesnulí'.

Ti, kteří zesnuli, budou, díky víře v Ježíše, Bohem přivedeni ke společenství s ním. S ohledem ještě na jiné texty, jako například 1K 6,14 ('Bůh, který vzkřísil Pána, vzkřísí svou mocí i nás.') či 2K 4,14 ('...vždyž víme, že ten, kdo vzkřísil Ježíše, také nás s Ježíšem vzkřísí a postaví před svou tvář spolu s vámi.'), je nutné důrazně trvat na významu 'vzkříšení' nejen pro živé, které 'příchod' zastihne, ale hlavně pro předčasně zemřelé. Je totiž docela dobře možné, že pod vlivem některých původně židovských impulzů (Moudrost 3,18) byl status zemřevších vnímán jako vyloučení z možnosti spasení; zesnulí pak neměli žádný nárok na ospravedlnění při konání Božího soudu. 1Te však jen konstatuje, že věřící se nyní může těšit jen vírou v zmrtvýchvstalého Krista, ale jeho vzkříšení a jeho společenství s Pánem je formulováno s

orientací do budoucnosti. Toto napětí má kořeny v rozdílnosti teologických důrazů listu Ef a původních Pavlových listů. Je totiž velmi typické pro epištoly Ef a Kol, že vzkříšení věřících je prezentováno jako již uskutečněné ve vzkříšení Ježíše samotného. 1Te ještě obsahuje jinou teologii a počítá s budoucí dimenzí našeho vzkříšení. A to nejen vzkříšení, ale hlavně 'aktu spásy jako takového', jehož síla neleží jen a pouze ve vzkříšení, ale, a to hlavně, v příchodu Páně v brzké budoucnosti. Tímto způsobem je zatím myšlenka všeobecného vzkříšení mrtvých na konci času přirozeně a nenásilně eliminována. Tento verš tak předkládá velmi obecnou, ale zároveň věcně úplnou argumentaci k otázce tesalonických, která bude v dalších verších za pomoci známých obrazů z tzv. apokalyptické literatury širě rozvedena a dokreslena.

4,15 : Pavel na tomto místě dopisu píše něco podle slov Páně. Zmínka o 'slovech Páně' navozuje hned dva problémy. První: co to vlastně na tomto místě znamená, co je 'slovo Páně'? Druhý problém se týká vymezení těchto slov, co všechno pod slova Páně zahrneme. Co se týče samotného obsahu 'slov Páně', která Pavel píše do Tesaloniky, je velmi nápadné, že začínají podmětem 'my', který označuje opět věřící všeobecně a svědčí o tom, že se vskutku nejedná o citát, ale v nejlepším případě o interpretaci. Z textu dále jasně vyplývá, že se Pavel, jako autor těchto řádků, počítá mezi ty, které příchod parúsie zastihne žijící.

4,16 : V následujících dvou verších může čtenář sledovat děj, co a jak se bude dít. Celkově lze říci, že se jedná o příchod Páně, jak naznačuje a zmiňuje v.15. S ohledem na záměr slov, která mluví do konkrétní situace Tesalonických, je na prvním místě zmínka o vzkříšení zesnulých.

Jinou otázkou tohoto verše je spojení **ἐν Χριστῷ** 'Přidavné jméno' **ἐν** označuje faktickou situaci 'být mrtvý'. Ovšem spojení tohoto slova se slovy 'v Kristu' vyžaduje vysvětlení. **ἐν** označuje pravděpodobně lidi, kteří zemřeli jako křesťané. Ve Zj 14,13 se také mluví o mrtvých, kteří umírají v Pánu. Slovní spojení 'mrtví v Pánu' označuje ty, kteří zemřeli jako následníci Pána. Slova 'v Pánu' či 'v Kristu' můžeme u Pavla nalézt dost často. Takovéto vyjádření chce říci, že něčí konání či něčí život může být označen těmito slovy. Verhoef ve svém komentáři naznačuje, že spojení faktu smrti se slovy 'v Kristu' je nemožné. Tudíž slova 'v Kristu' musí být spojena s následujícím slovesem (**ἐκ νεκρῶν**) **ἐκ** označuje 'mrtvé' ve významu těch, kteří jsou ve verši 14 označeni participiem aoristu **ἐκ νεκρῶν**. Význam spojení mezi **ἐκ νεκρῶν** a slovesem **ἐκ νεκρῶν** jasně ukazuje i z jiného slovního spojení, totiž **ἐκ νεκρῶν**. Tedy věřící, i když zesnulí, nejsou mrtví v a pro Krista, ale naopak, protože jsou jeho, budou s jeho příchodem vzkříšeni. Při troše literární a teologické fantazie můžeme mezi těmito slovy tohoto verše a posledními slovy verše následujícího vidět paralelismus, neboť 'v Kristu' označuje tentýž modus bytí jako slova 's Kristem'.

4,17.18 : Na počátku 17. verše můžeme zaregistrovat opětovnou změnu významu podmětu

‘my’; ještě zesíleného o spojení ‘my živí’. Takovéto vyjádření podmětu věty opět v plné síle vypovídá o Pavlově očekávání brzké parúsie.

Ptají-li se tesaloničtí po údělu mrtvých, zde je odpověď: budou vzkříšeni, a to dokonce jako první, a pak - spolu s námi - budou uchvázeni Pánem vstříc. Sloveso ~~ἐκείνη~~ původním významu znamená ‘urvat’ a pasivní tvar, jak je v bibli na nejenom místě, vypovídá o činiteli tohoto děje, o tom, kým budou křesťané uchvázeni - Bohem.

Poslední věta této perikopy začíná slůvkem ~~ἐκείνη~~ slovesem ve tvaru imperativu. Vhodná forma, aby byla Pavlova odpověď zakončena vhodným apelem. Sloveso ~~ἐκείνη~~ Pavlových dopisech (stejně jako v dopise Žd) znamená ‘útěchu’, kterou Bůh skrze stávající a budoucí spasení přináší. V tomto dopise používá Pavel sloveso ~~ἐκείνη~~ také v 2,12; 3,2.7; 4,1.10; může mít význam ‘varovat’ či ‘povzbudivě mluvit’ nebo také ‘těšit’, ‘potěšovat’. Uvědomíme-li si však, že v textu jde mimo útěchy také o radost z následků víry v Krista, je význam ‘potěšit’ - bez aspektů vyvolávání bázně - naprosto dostačující. Ti ostatní - mnozí - ve verši 13 se rmoutí, ti však, kteří v Kristu vzkříšeni budou, budou mít skutečnou radost, skutečné ‘potěšení’ ze setkání se svým Pánem. Takové potěšení je nejlepší, může-li se sdílet s jinými lidmi ~~ἐκείνη~~

3. Teologická témata

a) vzkříšení

Teologické téma vzkříšení je zde zcela určitě přítomno v pozitivním smyslu, i když je skloubeno s mnoha jinými elementy. Pokud se tedy rozhodneme jenom pro něj, je třeba dávat si pozor na lákavé odbočení jinam. Lapidární vyjádření tohoto tématu zní: vzkříšení = ano. Zároveň velmi silně tento text předkládá spojení vzkříšení s obsahem víry v Ježíše. V této souvislosti se téma vzkříšení specifikuje do problematiky jeho zaručenosti, jistoty. Přitom je pojednáno pouze v kladném smyslu, totiž nemluví se o vzkříšení k soudu, nemluví se o rozhodování k spáse nebo k záhubě. V tomto smyslu je téma vzkříšení pojednáno univerzálně a pozitivně.

Toto téma inklinuje k parenetickému či kauzálnímu pojetí.

b) eschatologická budoucnost

Aťbudeme vyzdvihovat vzkříšení či ne, vede nás tento text k očekávání, že v budoucnosti s Kristem něco bude. Teoreticky lze toto téma pojednat i bez přídechu eschatologie, jako téma prosté budoucnosti, třeba pozemské. V tomto rámci lze zdůraznit roli víry, přesvědčení. Schéma tohoto uvažování je: mínění (hypotéza) – předpoklad – dějový komentář – potvrzení mínění. Ne však v doslovném smyslu a významu.

c) setkání

S předchozím bodem souvisí i toto téma. Prostá naděje setkání. Předpokládá redukci některých důrazů, tím dosáhne srozumitelnosti. Ve srozumitelné podobě se pak může vrátit do kabátku pojednané problematiky, která poté (možná) před posluchačem vysvitne v nové síle a s novou jasností.

d) pevné vědomí o budoucím dění

Tohle téma je ošidné, ale text to také vyzdvihuje, nebudeme-li přikládat důraz na obsah pojednání. Osobně bych s ním pracoval jako s tématem negativním. V tomto případě bych snad využil srovnání s textem v 1 K.

4. Dnešní pohled na text a formu kázání

Tento text téměř ztrácí jakoukoli srozumitelnost, je-li vytržen ze souvislosti zvěstování křesťanské víry. Může to být jeho slabina, ale také výhoda. Představuji si člověka, který nedokáže přijmout realitu tohoto textu a přitom nevidí žádnou konotaci s jeho reálným životem. V lepším případě člověka napadají souvislosti s nějakým tajemným sdělením, šifrou, mýtem, o jehož významu však nemá ani ponětí. Jeho víra (a ani fantazie) si nedokáže představit víru a fantazii, se kterou je třeba takovému textu naslouchat.

Existují snad jen dvě možnosti, jak text v dnešním světě učinit srozumitelným:

1. Přinutit posluchače nebo čtenáře přijmout jej doslovně. Dále bez komentáře.

2. Redukovat význam a teologickou výpověď částí textu k něčemu pochopitelnému pro člověčí tady a teď. Tím se ovšem odstrkáváme od toho, co tento text činí silným a významným, spojení s prvky pochopitelnými jen v řádu očekávání, naděje a víry.

Tomuto textu byl slušela forma narativního kázání. V této formě se vyhneme závaznému (jedinečnému) výkladu a zároveň něco sdělíme. Pokud uchopíme text klasickou výkladovou formou po verších, nevyhneme se jistě pochybnosti nad některými výklady a tím si zpochybníme i to, co bychom tvrdili docela rádi jistě. Pokud je někdo zvyklý produkovat nad biblickým textem závazné a jisté výsledky, může se mu stát, že nakonec tímto způsobem nad tímto textem nic nesdělí. Nelze opomenout i využití apokalyptických motivů jako výrazových prostředků sdělení textu.

5. Podněty pro kázání

a) postup podle textu

Ve své omezenosti si nedokáže představit homiletické pojetí, které by mne dostalo od textu, což v tomto případě považuji za nutný předpoklad v přístupu ke sdělení textu. Homilii neumím, vždycky se v tom zamotám a vlastně nevím, co jsem chtěl říct. Jako posluchač si mnohdy nepamatuji největší důraz výkladu kazatele ukrytý někde uprostřed kázání a pak

ještě zahrnutý mnoha jinými nápady. Přesto si myslím, že homilie je vždy legitimní postup a v tomto případě zvláště, když zvolíme parenetický důraz textu.

b) tématické kázání

Tématické kázání má výhodu, že se nemusí držet textu. Jaksi se od něj odrazí a pluje. Pokud ovšem při své plavbě zcela zpřetrhá všechny vazby, narážky a spojnice s původním textem, utone.

Témata, která text nabízí jsou občas více teologická, občas méně. Vzkříšení, setkání s Bohem nabízejí sledování osobního vztahu víry. Vzkříšení (v jiném pojetí) a eschatologické očekávání naopak protěžují společenský (a snad také sociální) rozměr (uvědomění) víry. Téma kázání na tento text může kazatele zavést i k přesvědčení o křesťanské jistotě či jistotě budoucnosti křesťana. Obojí lze postavit v protikladu či souladu s pojetím víry. Tématicky je zkrátka tento text

dost otevřen a vzhledem k jeho povaze si není třeba lámat hlavu s důkladným doložením oprávněnost tématu.

c) kazuální kázání

Jak téma vzkříšení, tak především parenetický důraz na konci textu navádí k použití v kazuálním případě pohřebního kázání. Kdo chce položit v pohřebním kázání důraz na význam křesťanské víry nejen v životě, ale i v očekávání budoucnosti, stěží nalezne lepší text. Nemusí přistupovat k problematické smrti a úmrtí, protože text už o ní mluví jako by se nechumelilo.

Z mého pohledu není vhodné na pohřbech rozebírat dějinné situace, a proto bych se vzdal veškerých výkladů dobového kontextu perikopy. Soustředil bych pozornost na akcenty víry, Ježíše zemřelého a z mrtvých vstalého, setkání s Pánem a vzájemné útechy (popřípadě naděje).

Zvláště v kazuálním kázání bych posunul význam očekávání a setkání do oblasti prosby. I tento text totiž velmi plasticky zdůrazňuje důležitý prvek vztahu k Bohu: očekávání, přiblížení, jež vede k prosbě. Rámec útechy dává této odbočně legitimnost a zároveň ji dovoluje navrátit se zpět k textu.

d) kontextové naukové kázání

K tomuto bodu nabízím kapitolu srovnání tohoto textu s tématicky podobným v 1K 15. To, co zde zaujme, je právě paralelnost textů a odchylky, které texty obsahují. Na nich lze kázání postavit. Nebo obecně postupovat podle tří bodů: 1. popsání situace; 2. výklad problematiky; 3. závěry z partikulární situace. Oba příběhy se pak mohou setkat ve shrnujícím bodě na závěr s důrazem na společný záměr textů informovat o roli vzkříšení v

rámci křesťanské víry.

Liturgické období

[velikonoce](#)

edice

19

[stáhnout PDF](#)